

TA'LIM MUASSASASI XODIMLARIDA IQTISODIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING KOGNITIV TAHLILI

Normurodova Saodat Nozimjon qizi.

Qo'qon universiteti magistranti.

e-mail: saodatxonnormurodova5@mail.com

telefon: +998(93) 0474029

MAQOLA HAQIDA	ANNOTATSIYA
<p>Qabul qilindi: 24-dekabr 2024-yil Tasdiqlandi: 26-dekabr 2024-yil Jurnal soni: 13 Maqola raqami: 55 DOI: https://doi.org/10.54613/ku.v13i.1065</p>	<p>Mazkur maqolada ta'lim muassasalarida faoliyat olib borayotgan rahbarlarga xos bo'lgan iqtisodiy kompetensiyalarning ilmiy-nazariy asoslari, mutafakkirlarning iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirish haqidagi nazariyalaridan ma'lumotlar keltirilgan.</p>
<p>KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/ KEYWORDS</p>	
<p>kompetensiya, kasbiy faoliyat, iqtisodiy kompetentlik, innovatsiya, raqobat, ta'lim sifati, mantiqiy fikrlash.</p>	

Kirish. Mamlakatimizda yuzaga kelgan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitda bo'lajak mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashni jamiyatda, iqtisodiyotda, ilm-fan va ta'lim mazmunidagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda amalga oshirish zarur. Bugungi kunda yuqori malakali kadrlarni tayyorlash, innovatsion ilm-fan yutuqlarini amaliyotga tatbiq etishning samarali mexanizmlarini yaratish, shuningdek, ta'lim muassasalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash bilan bog'liq vazifalar, ta'lim tizimida zamonaviy fikrlaydigan, innovatsiyalarni qo'llab quvvatlovchi, raqobatbardosh mutaxassislarga talab ortib bormoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M.Mirziyoevning "Hozirgi vaqtda dunyo miqyosida raqobat qanday keskin tus olib borayotganini hammamiz ko'rib turibmiz. Bu shiddatli raqobatga faqat zamonaviy ilm fan, yuqori texnologiyalar va innovatsion yutuqlarni keng joriy etish orqali munosib javob bera olamiz"¹, degan fikri tadqiqot ishimizning dolzarbligini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi RF-60-son "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi, 2017 yil 27 iyuldagi RQ-3151-son "Oliy ma'lumotli mutaxassislarni tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish shora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarorlari², mamlakat iqtisodiyotini innovatsion rivojlanish yo'liga o'tkazish, ishlab chiqarishni modernizatsiyalash va tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirishda oliy ta'lim tizimida mutaxassislarni tayyorlash sifati muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Ta'lim muassasasi rahbarining iqtisodiy kompetentligi masalasi muhim omil sifatida ko'plab olimlar tomonidan ilmiy o'rganilgan. Misol tariqasida: I.I.Juklines o'zining ilmiy ishlarida ta'lim muassasasi rahbarining iqtisodiy kompetentligini quyidagicha ta'riflagan: "Ta'lim muassasasi rahbarining iqtisodiy kompetentligi - shaxsiy sifatlar tavsifi bo'lib, kompetensiyalar tizimidan iborat bo'lgan, bilimlar, ko'nikmalar, ish tajribalari asosida oqilona iqtisodiy qarorlar qabul qilishga harakatlarni safarbar qilish va rahbarning muayyan iqtisodiy muammolarni hal qilishga tayyorlik darajasi"³, Y.A.Varkinaning ilmiy ishlarida "iqtisodiy kompetentlik - bu shaxsning integrativ sifati bo'lib, maxsus kompetensiyalar (marketing, tadbirkorlik, xo'jalik-huquqiy) majmui bilan tavsiflanadi shuningdek, egallangan iqtisodiy bilim, ko'nikma va tajribalarni va ma'lum faoliyat usullarini qo'llay olish qobiliyatini aks ettirib, ustuvor qadriyatlar va motivlar bilan tartibga solinadigan doimiy shaxsiy rivojlanish asosida ta'lim muassasasi faoliyatini ta'minlashdir, deb ta'riflangan.⁴

Ilmiy tadqiqotlarda "kompetensiya" tushunshasi olimlar tomonidan turli xil mazmunda talqin etilgan. "kompetentlik"

(ingl.sompetense"-qobiliyat")-olgan nazariy bilimlarda samarali foydalanish, faoliyat davomida iqtidorini namoyon qilaolish. Iqtisodiy kompetensiya shaxsiy sifatlarni shakllantirish; iqtisodiy fikrlash, iqtisodiy xulqatvor, ehtiyojlar turli xil ijtimoiy iqtisodiy faoliyatni tashkil etishdan iborat.⁵

Psixologik nuqtai nazardan, kompetentlik «noan'anaviy vaziyatlar, kutilmagan hollarda mutaxassisning o'zini qanday tutishi, muloqotga kirishishi, raqiblar bilan o'zaro munosabatlarda yangi yo'l tutishi, noaniq vazifalarni bajarishda, ziddiyatlarga to'la ma'lumotlardan foydalanishda, izshil rivojlanib boruvchi va murakkab jarayonlarda harakatlanish rejasiga egalik»ni anglatadi. ilmiy psixologiyada "kompetensiya" atamasi sotsiologik atama sifatida ishlatilgan.

Maktab direktorining boshqarish kompetentligiga ega bo'lishi rahbar sifatida moliyaviy iqtisodiy muammolarni to'g'ri hal etishdan mahorati bilan ham tahlil etiladi.

"Ta'lim muassasasi rahbarining kasbiy kompetensiyaga egaligi" kompetentlik va kompetensiya tushunchalari bilan mazmunan bog'liqligini aniqlashtirish zarur. "kompetensiya" ta'rifi (lotin tilidan tarjima qilinganda-mos, qobiliyatli) yagona belgilangan ta'rifga ega emas. Hozirgacha ushbu tushunchani talqin qilishda turli hil yondashuvlar mavjud edi. Kompetentlik olingan bilimlar yig'indisi bo'lgan "malaka" atamasi bilan ifodalaniadi.

Iqtisodiy kompetentlik: marketing kompetentligi, tadbirkorlik kompetentligi, iqtisodiy va huquqiy kompetentlikdan iborat. Iqtisodiy kompetentlik tayanch bilim, faoliyatli, motivatsion va shaxsiy komponentlarni birlashtiradi.

Ta'lim muassasalari xodimlarining iqtisodiy faoliyati, tashkilot moliyaviy faoliyatini rejalashtirish, ijro etish, nazorat va boshqarishdan iborat bo'lib, tashkilotning iqtisodiy barqarorligini, moliyaviy mustaqilligini ta'minlash faoliyatida, moliyalashtirish manbalarini kengaytirish, moliyaviy resurslarni rejalashtirish va boshqarish, moliyaviy resurslar ijrosini ta'minlash va nazorat kabi funksiyalarini o'z ichiga oladi. Bunda: moliyalashtirish manbalarini kengaytirish - byudjet mablag'lari, to'lov kontrakt mablag'lari, homiylik mablag'lari, maqsadli buyurtma mablag'lari, grant mablag'lari, ishlab shiqarish va turli xizmatlarni tashkil etish va qonunchilikda taqiqlanmagan boshqa manbalardan iborat bo'lishi mumkin; moliyaviy resurslarni rejalashtirish va boshqarish - harajatlarni va daromadlar reja smetalarini shakllantirish, tuzish, tasdiqlash, mehnat resurslari, asosiy vositalar va tovar moddiy zahiralardan samarali foydalanishni tashkil etish va boshqarishni nazarda tutadi; moliyaviy resurslar ijrosini ta'minlash va

¹ Mirziyoev Sh.M. (2021) *Yangi O'zbekiston strategiyasi* - Toshkent: "O'zbekiston" nashriyot.-464 b

² Shavkat Mirziyoyev (28.01.2022) *2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida* PF-60- son.

³ Juklines I.I. (2012) *Malaka oshirish tizimida ta'lim muassasalari rahbarining iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish*. Sankt-Peterburg..186-bet.

⁴ Juklines I.I. (2012). *Malaka oshirish tizimida ta'lim muassasalari rahbarining iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish*. Sankt-Peterburg. 186-bet.

⁵ Muslimov N.A. (2007). *Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirishning nazariy metodik asoslari*. Ped.fan.dok.-diss.- Toshkent. 315-bet.

nazorat - muassasaning o'quv, xo'jalik, kommunal faoliyatlarini ijrosini tashkil etish, moddiy va moliyaviy resurslar bilan ta'minlash, mehnatga haq to'lash, rag'batlantirish shuningdek, joriy, rejali, davriy, uzluksiz nazoratlarni qamrab oladi. Ta'lim muassasalari faoliyatining ma'lum jarayonlarida, ta'lim menejerining iqtisodiy roli o'zgarib turadi va har bir iqtisodiy faoliyatga mos huquq va majburiyatlar majmui, shuningdek bilim, ko'nikma va malakalar talab etiladi. Ta'lim tizimidagi ko'p yillik faoliyat tajribasidan kelib chiqqan holda, belgilash mumkinki ta'lim tizimi boshqaruv xodimlarining iqtisodiy kompetentligini tashkil etuvshi komponentlar qatorida bilish hamda motivatsion komponentlari ham muhim o'rin egallaydi.

Bilish komponenti - faoliyatning asosini tashkil etadigan zarur iqtisodiy-huquqiy bilimlarning yig'indisi bo'lib, real iqtisodiy vaziyatlarni tahlil qila olish, iqtisodiy muammolarni yeshish usulini tanlay olish, rejalashtirish, qaror qabul qilish kabi bir qator vazifalarni bajarishda iqtisodiy bilimlar to'plamini mujassam etadi. Iqtisodiy sohaga oid qonuniyatlarni bilmasdan turib faoliyatni amalga oshirish samarasiz bo'ladi. Iqtisodiy tushunchalarni, ta'riflarni qonunlarni, iqtisodiy nazariya va faoliyat uslublarini bilish odatiy va nstandart iqtisodiy muammolarni hal qilishda rahbar imkoniyatni ta'minlaydi.

Motivatsion komponent - motivlar, shaxsning individual ahamiyatli qadriyatlarini va iqtisodiy boshqaruv faoliyatini yo'nalishi ushuni muhim xususiyatlar yig'indisi sifatida qaraladi. Ta'limi tizimi boshqaruv xodimlarining tayansh mutaxassisliklari va ish tajrlari turlichaligi bois, ularning iqtisodiy kompetensiyalarni egallashga bo'lgan motivlari turlisha bo'lishi mumkin. Masalan, yangi iqtisodiy bilimlarga ega bo'lish, iqtisodiy bilimlarni tizimlashtirish, iqtisodiy bilimlarga qiziqish, iqtisodiy sohada ko'nikmalarni rivojlantirish, oddiy va murakkab iqtisodiy vaziyatlarda muammolarga yeshim topish (sertifikat olish, malaka oshirish vaqti, buxgalteriya xizmatiga ishonchsizlik) va shu kabilar. Iqtisodiy kompetentlik o'z navbatida yangi iqtisodiy bilimlar, ko'nikmalar va tajribalarni o'zlashtirish negizida rahbarning oddiy va murakkab iqtisodiy sharoitlarda o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etishiga xizmat qiladi. Demak, bugungi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida, ta'lim tizimi tashkilotlarining moliyaviy mustaqilligi va iqtisodiy samaradorligini ta'minlashga qaratilgan tizim boshqaruv xodimlarining iqtisodiy kompetentligini rivojlantirishda quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratilishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

– ta'lim tizimi boshqaruv xodimlarining iqtisodiy faoliyatlarini sohasiga oid seminar-treninglar, vebinlar, boshqaruvning iqtisodiy muammolariga oid konferensiyalar, mustaqil iqtisodiy bilimlarni o'zlashtirish, qisqa muddatli o'quv kurslarini tashkil etish asosida malaka oshirish uzluksizligini ta'minlash;

– bevosita malaka oshirish kurslarida, o'quv dasturlari va tegishli modullar mazmunlarini tizim boshqaruv xodimlarining real iqtisodiy faoliyatlarini natijasida yuzaga keladigan o'quv ehtiyojlari va talablarga moslashtirish;

– ta'lim tizimi boshqaruv xodimlari malaka oshirish jarayonlarining turli shakllarida, iqtisodiy kompetentlik tarkibini tashkil etuvshi kompetensiyalarni faol o'zlashtirish motivatsiyasini rivojlantirish;

– ta'lim tizimi boshqaruv xodimlari iqtisodiy kompetentligini rivojlantirishga qaratilgan maxsus o'quv kurslarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etilishi muhimdir;

– jahon iqtisodiyotida global muammolar kuchayib borayotgan hozirgi sharoitda mamlakatimizda ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni shiddatli o'zgarishlaridan kelib shiqib, ta'lim turlari bo'yicha bakalavr, magistr darajadagi ta'lim tashkilotlari menejerlarini mehnat bozoriga tayyorlab borish maqsadga muvofiqdir.

I.G.Yakolevaning iqtisodiy ta'limning asosiy toifalari tarkibidagi iqtisodiy kompetentsiya biz tomonidan shaxsning barcha huquqiy shakllardagi xo'jalik yurituvchi sub'yektlar faoliyatini uchun professional xizmat ko'rsatishni ta'minlaydigan kasbiy kompetentsiya darajasini ko'rsatadigan jamlovchi, integral xarakteristikasi sifatida ko'rib chiqiladi. mulkchilik, davlat byudjeti sohasi va byudjetdan tashqari institutsional tuzilmalar.⁶

Iqtisodiy kompetentsiyani rivojlantirish nafaqat iqtisodiy bilimlar va ko'nikmalarni shakllantirishga, balki ularga nisbatan shaxsiy ma'noni aniqlashga, ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan shaxsiy xususiyatlar va

xatti-harakatlar normalarini takomillashtirishga yordam beradi. O'zlashtirilgan iqtisodiy bilimlarni shaxs va davlat manfaati yo'lida amaliyotda qo'llashda ishtirok etish. Zamonaviy kompetensiyaga asoslangan ta'limning muhim vazifasi o'quvchilarning iqtisodiy kompetensiyasining muhim xususiyatlarini aniqlashdir. Hozircha uni hal qilishning asosiy yondashuvlari belgilanmoqda.

N.I.Kuznetsovaning fikriga ko'ra ta'lim oluvchilarning oqilona iqtisodiy bilimlar, ko'nikmalari bilan bir qatorda, uning asosiy tarkibiy qismlari ham ular tomonidan jamiyatning qadriyat yo'nalishlarini rivojlantirish orqali vositachilik qiladigan qiymat-motivatsion komponent bo'ladi; yangi ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda ularning iqtisodiy faoliyat sub'yektlari sifatida rivojlanishini aks ettiruvchi ijtimoiy komponent bo'ladi; yangi ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda ularning iqtisodiy faoliyat sub'yektlari sifatida rivojlanishini aks ettiruvchi ijtimoiy komponent; shaxsiy fazilatlarini shakllantirishning tarkibiy qismi, masalan: iqtisodiy fikrlashni shakllantirish, oqilona iqtisodiy xulq-atvor, ehtiyoj doirasi, ijtimoiy-iqtisodiy faoliyatning turli turlariga tayyorlik va boshqalar.⁷

Iqtisodiy kompetentlik va uning tarkibiy qismlari bilan bog'liq masalalar ko'plab tadqiqotchilarning ilmiy izlanishlarida o'rganilgan va tadqiqotlari doirasida u yoki bu darajadagi xulosalar shakllantirilgan bo'lsa-da, uning muayyan tarkibiy komponentlariga quyidagicha izoh beriladi;

motivatsion – jamlangan va yetarlicha barqaror ehtiyojlar tizimi, iqtisodiy faoliyat uchun muhim sabablar, turli iqtisodiy kompetensiyalarga ega bo'lishga qiziqish bilan tavsiflanuvchi;

kognitiv – asosiy iqtisodiy tushunchalarni ifodalovchi tizim (iqtisodiyot, iqtisodiy qonunlar, talab, taklif, mahsulot), iqtisodiy nazariyalar, tushunchalar, modellar, davlatning iqtisodiy siyosatini olib borishga yondashuvlar, iqtisodiyotning xalqaro muammolari; kasbiy faoliyatda iqtisodiyot asoslari(qonunlar, korxonaning iqtisodiy faoliyati usullari, iqtisodiy rejalashtirish, nazorat va audit va boshqalar);

amaliy - iqtisodiy muammolar va vaziyatlarni hal qilish, iqtisodiy ko'nikma va qobiliyatlar kombinatsiyasiga asoslangan iqtisodiy hisob-kitoblarni olib borish, biznes rejalarni tuzish, buxgalteriya hisobini yuritish, turli xil iqtisodiy vaziyatlarda kasbiy muammolarga iqtisodiy yechim tanlashni amalga oshirish;

iqtisodiy - faoliyatda axborot texnologiyalaridan foydalanish, fuqarolik iqtisodiy xatti-harakatlariga rioya qilish va boshqalar;

shaxsiy - bir qator muhim iqtisodiy fazilatlaridan iborat: faollik, mustaqillik, ijodkorlik, samaradorlik, mehnatsevarlik, qat'iyatlilik, tashabbuskorlik.⁸

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Ta'lim muassasasi faoliyatini takomillashtirish, innovatsion jarayonlarni kuchaytirish, ta'lim tarbiya jarayoni ishtirokchilarining faolliklarini to'la o'rganilgandan keyin, faoliyatni takomillashtirish va rivojlantirish uchun bajariladigan vazifalar rejalashtiriladi.

Bunda rahbarlar o'z xodimlarini faoliyatlarini natijalariga ko'ra rag'batlantirish, mukofotlash, jazolash yoki moddiy yordam ko'rsatishda boshqarishning mazkur metodidan foydalanishlari zarur bo'ladi. Davrimizda yangiliklar va o'zgarishlar juda tez ro'y bermoqda. Rahbarlarning iqtisodiy kompetentligini takomillashtirishga qaratilgan zamonaviy texnologiyalar ish samaradorligini ta'minlashga qaratilgan. Mehnat unumdorligi esa boshqaruv jarayonini sifatli tashkil etilganini bildiradi. Iqtisodiy kompetentlik rahbarga ish jarayonida moliyaviy masalalarni to'g'ri tashkil etishga yordam beradi. Bugungi kun ta'lim muassasasi rahbaridan ma'naviy savodxonlik, siyosiy savodxonlik, xususiy savodxonlik, iqtisodiy savodxonlik, ijtimoiy savodxonlik talab etiladi. Ta'lim muassasasi rahbarlarida iqtisodiy kompetentlikni takomillashtirish jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan jarayon hisoblanadi.

Ta'lim muassasasi rahbarining iqtisodiy kompetentligini rivojlantirishda faoliyatli yondashuv, insonparavlik, axborotlashtirish, tafakkurni rivojlantirish, kreativlik, ta'limni demokratlashtirish, hamkorlik tamoyili, faollashtirish tamoyili, tenglik tamoyili, shaxsga yo'naltirilganlik tamoyili, umuminsoniy qadriyatlar ustuvorligi, tashabbuskorlik va tadbirkorlik tamoyillari foydalaniladi. Iqtisodiy kompetentlikning komponentlari umumiy pedagogik komponent

⁶ Saidaxmedova N.I., Jo'raeva K.R. (13.03.2024). Ta'lim tashkiloti menejeri iqtisodiy kompetentligini rivojlantirishning zarurati. International scientific and practical conference "Economic, management and digital innovation in education: modern trends and approaches" 973-976b

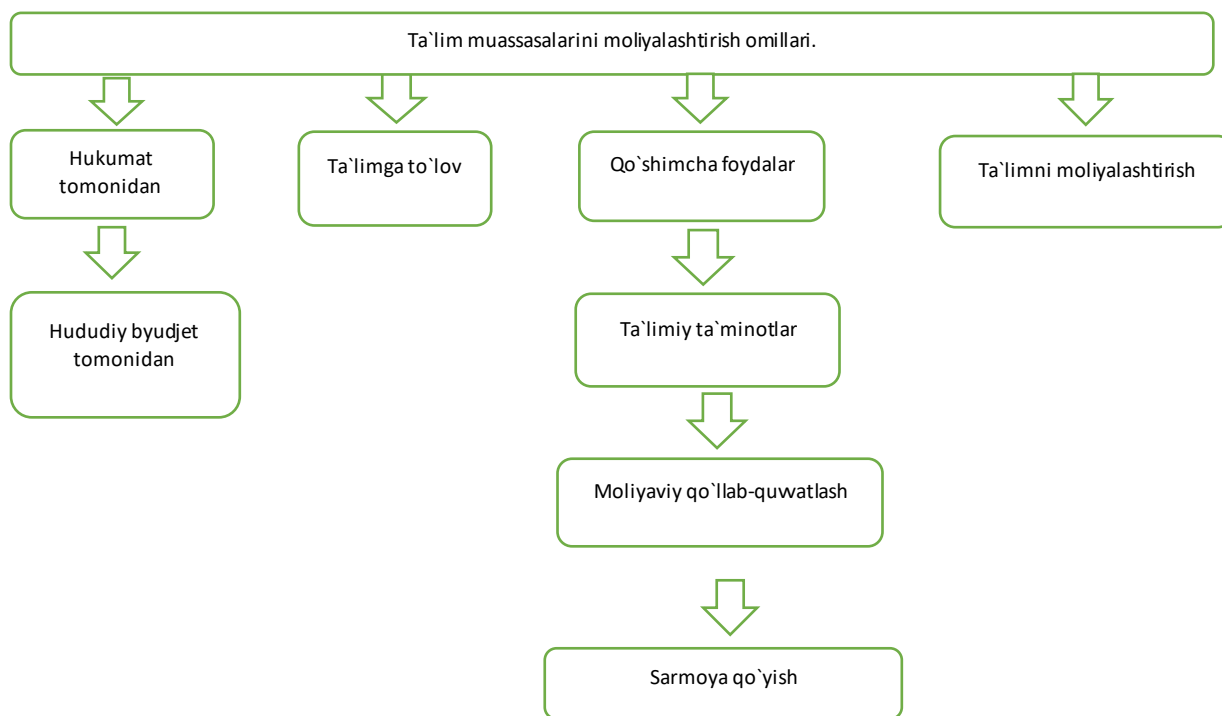
⁷ Tojiboyeva G.R., Pulatova D.T.(2020). Pedagogik kompetentlik: nazariya va amaliyot. academic research in educational sciences volume 1 | issue 3 | 2020 issn: 2181- 1385 scientific journal impact factor (sji): 4.804, 209-215

⁸ Muslimov N.A. (2007). *Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirishning nazariy metodik asoslari*. Ped.fan.dok..diss.- Toshkent. 315-bet.

tarkibiga birlashishi ko'rsatildi va ta'lim muassasasi rahbarlarida iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirish mexanizmi yaratildi.

Natija va tahlillar (Result).

1-Jadval. Ta'lim muassasalarini moliyalashtirish omillari

Ta'lim muassasasi rahbarlari iqtisodiy kompetentligini takomillashtirish mexanizmlari modelini yaratishda iqtisodiy kompetentligini shakillantirishning tashkiliy-pedagogik shart sharoitlari tahlil qilinib, zaruriy ehtiyoj o'rganiladi.

Shu bilan birga iqtisodiy kompetentlikning shakillanganlik holati:

Axborot tahlili - information literacy (axborot savodxonligi) ummuman barchasanab o'tilgan axborot bilan tanishish, tahlil va sintez qilish tushunchalarini qamrab oladi.

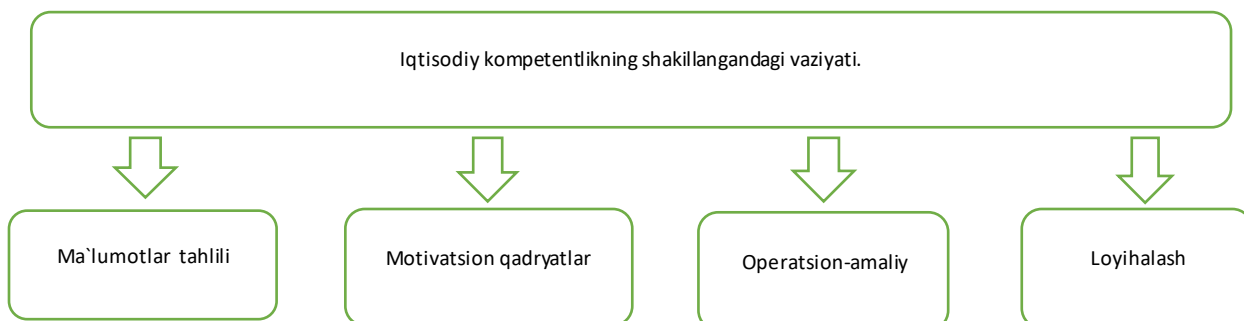
Motivatsion-qadriyatli – nizoli vaziyatlarda rahbarning hodimlarni rag'batlantirishga qaratilgan bo'lib, ehtiyojlar, motivlar, maqsadlarni o'z ichiga oladi.

Operatsion-amaliy – rahbardagi tayanch bilimlar bilan birga faoliyat davomida ko'nikma va malakalar.

Loyihalash – rahbar tomonidan maktabni kelgusida rivojlantirish rejasini tuzish.

2-jadval.

Iqtisodiy kompetentlikning shakillangandagi vaziyati.

Umumiy iqtisodiy masalalar bilan shug'ullanish maqsadida iqtisodiy texnologiya asosida o'qitishning qisqa muddatli maqsadli kursida an'anaviy va noan'anaviy shakillaridan foydalaniladi.

2024-yil ilk o'quv yilidagi ta'lim muassasalari ta'lim vazirligiga Respublika jamg'amasidan berilgan moliyaviy harajatlar chegara langan hajmning o'z tasarrufidagi jamg'ama muassasalari kesimida talimot haqida axborot.

T / r	Muassasa hamda sarf-harajatlari	Bayonot davomida (2023 yil birinchi yarim yillik) byudjetdan ajratilayotgan daromadlar miqdori				
		umumiysi	Shundan			
			Oylik va unga o'xshash to'lov harajatlari summasi	Ijtimoiy soliq	Qo'shimcha amali sarf-harajatlari	Obyektlarni loyihalashtirish, konstruktiv hamda tamirlash uchun sarmoya qo'yilmalar
	Umumiysi		8 246 275 941	2 018 444 790	1 614 887 380	0
1	Maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim tizimi kadrlarining oylik moashi	8 441 277 110	6 778 477 442	1 662 799 667		
2	Ta'lim muassasalari kadrlarining oylik moashi	1 697 567 388	1 364 594 534	332 972 853		
3	Ta'lim muassasalarining ta'lim vazirligi markaziy apparatini saqlab qolish harajatlari	5 715 263	3 795 000,0	939 263,0	981 000,0	
4	Ta'lim muassasalarining ta'lim vazirligi markaziy lashtirilgan tadbirlar yuzasidan harajatlari	5 626 380			5 626 380,0	
5	Maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim vazirligining markazlashtirilgan harajatlari	6 540 434			6 540 434,0	
6	Ta'lim muassasalarining ta'lim vazirligining chet tili pedagoglarini e'tiborini qaratish sarflari	33 076 515			33 076 515,0	
7	Tuman (shaxar) maktabgacha ta'lim tashkilotlarining kadrlarini tadqirlash byudjeti yuzasidan harajatlari	34 605 000			34 605 000,0	
8	O'zbekiston Respublikasi ta'lim muassasalari hodimlariga ko'maklashish byudjeti	75 637 160			75 637 160,0	
9	Ta'lim muassasalari ta'lim vazirligining dars uchun adabiyotlar, kitoblar hamda o'quv qo'llanmalar marketinini joriy etish va ularni kerakli tashkilotga eltib berish harajatlari	26 502 621			26 502 621,0	

Xulosa. Iqtisodiy kompetentlik tushunchasining mohiyati iqtisodiy faoliyat, moliyaviy faoliyatni rejalashtirish, nazoratni va ijro faoliyatini boshqarish, moliyalashtirish uchun manbalarni izlab topish hamda ulardan foydalanishda namoyon bo'ladi. Boshqaruv samaradorligini taminlashda "Iqtisodiy kompetentlik" tushunchasining mazmuni ta'lim

tizimiga boshqaruvning yangi tamoyillarini joriy etish, rahbarlarining iqtisodiy kompetentliklarini rivojlantirish, innovatsiyalarni samarali joriy etish, investitsiyalarni jalb etish, ta'lim xizmatlarini yo'lga qo'yishda, sog'lom raqobatbardosh muhitini yaratishda rahbarlarga xos kompetentlik ekanligini anglatmoq zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoev Sh.M. (28.01.2022). *2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida* PF-60-son.
2. Mirziyoev Sh.M. (2021). *Yangi O'zbekiston strategiyasi.* – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, -464 b.
3. Saidaxmedova N.I., Jo'raeva K.R. (13.03.2024). Ta'lim tashkiloti menejeri iqtisodiy kompetentligini rivojlantirishning zarurati. International scientific and research conference *Economic, management and digital innovation in education: modern trends and approaches*.
4. Xamidova, D. (2023). Texnikum o'quvchilarini o'qitishda iqtisodiy kompetensiyasini takomillashtirish mazmuni. *Евразийский* журнал академических исследований, 3(6), 167-169.
5. Muslimov N.A. (2007). *Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakillantirishning nazariy metodik asoslari*. Ped.fan.dok.diss.-Toshkent. 315-bet.
6. Tojiboyeva G.R., Pulatova D.T.(2020). Pedagogik kompetentlik: nazariya va amaliyot. academic research in educational sciences volume 1 | issue 3 | 2020 issn: 2181- 1385 scientific journal impact factor (sjif): 4.804, 209-215
7. Nizamova Sh. Iqtisodiy kompetentlikni takomillashtirishda zamovaniy texnologiyalardan foydalanish // Xalq ta'limi hodimlarini qayta tayyorlash malakasini oshirish: strategiyalar, innovatsiyalar va ilg'or tajribalar. Respublika ilmiy amaliy online konferensiya. - Samarqand, 2020
8. Juklines I.I. (2012). *Malaka oshirish tizimida ta'lim muassasalari rahbarining iqtisodiy kompetensiyasini shakillantirish*. Sankt-Peterburg. 186-bet.